

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/5510-

10. november 2021

Representantforslag 14 S (2021-2022) om profittfrie barnehager

Jeg viser til representantforslag fra Bjørnar Moxnes, Hege Bae Nyholt, Seher Aydar, Audun Lysbakken og Freddy André Øvstegård om profittfrie barnehager.

Barnehageforliket i 2003 var starten på en storstilt utbygging av barnehager. Utbyggingen hadde ikke vært mulig uten stort engasjement og investeringsvilje fra private barnehageeiere. Barnehageforliket resulterte i full barnehagedekning og lavere foreldrebetaling. Barnehageutbyggingen har gjort at barn får leke, lære og utvikle seg i fellesskap med andre, og det har gitt en bedre hverdag for mange småbarnsfamilier, likestilling mellom kjønnene og høyere yrkesdeltakelse.

På samme måte som vi har en fellesskole, har barnehageforliket og barnehageutbyggingen lagt grunnlaget for en fellesbarnehage hvor de fleste barn deltar før de begynner på skolen. I dag går 140 000 barn går i en privat barnehage, og jeg har stor respekt for den jobben som gjøres i de private barnehagene hver eneste dag for at barna skal få et godt pedagogisk tilbud.

Jeg er i all hovedsak enig i representantenes analyser av den økonomiske situasjonen til private barnehager og at det er behov for endringer i regelverket for de private barnehagene. De er i tråd med Hurdalsplattformen og regjeringens politikk på dette området.

I 2019 mottok private barnehager om lag 22,5 mrd. kroner i offentlige tilskudd og 4 mrd. kroner i foreldrebetaling. Nesten 40 prosent av de ordinære private barnehagene hadde en driftsmargin på over 5 prosent. Driftsmarginene i 2019 er gått noe ned siden 2018, blant annet som følge av innføringen av bemanningsnormen. Velferdstjenesteutvalget (NOU 2020:13 *Private aktører i velferdsstaten*) mener at private barnehager, hvor det er mest

vanlig å eie byggene selv, trenger driftsmarginer på mellom tre og fem prosent for å ha en sunn økonomi over tid. Det betyr at mange private barnehager får høyere tilskudd enn det de trenger. Samtidig rapporterer om lag en tredjedel av de private barnehagene at de går med underskudd. Det er ideelle barnehager som har høyest andel som går med underskudd. Vi vet at enkeltstående og ideelle barnehager har en betydelig mer sårbar økonomi enn barnehager i konsern. Disse barnehagene har i gjennomsnitt lavere driftsmarginer enn det Velferdstjenesteutvalget anbefaler.

Det er klar sammenheng mellom kvalitet på barnehagen og kompetansen til de ansatte, og personalkostnader utgjør i gjennomsnitt om lag 80 pst. av barnehagenes utgifter. Analyser utført av Telemarksforskning og Samfunnsøkonomisk analyse i 2021¹ viser at barnehager som går med underskudd, gjennomgående har høyere personalkostnader enn barnehager som går med overskudd. Analysene viser også at ideelle og enkeltstående barnehager har de høyeste personalkostnadene og lavere kostnader til avskrivninger/husleie. For barnehager som er del av et konsern, både norskeide og utenlandskeide, er det motsatt. De har lavere kostnader til personalet enn ideelle og enkeltstående, men betydelig høyere kostnader til avskrivninger og husleie.

Det er en uheldig utvikling dersom mindre av pengene går til barna og mer av pengene går til å forvalte og drifte eiendom. Jeg er derfor bekymret for den høye aktiviteten som har vært når det gjelder oppkjøp av barnehager. De største verdiene som tas ut av sektoren er i forbindelse med salg av barnehager. Det er stor usikkerhet rundt salgssummer da dette er forretningshemmeligheter, men et grovt anslag fra Telemarksforskning og Samfunnsøkonomisk analyse viser at det i perioden 2014-2019 samlet sett kan ha blitt tatt ut nesten 6 milliarder kroner fra sektoren i form av eiendomstransaksjoner og kjøpesummer.

De offentlige midlene som bevilges til private barnehager skal arbeide for barna, ikke for eierne. Regjeringen ønsker dessuten at kapitalmarkedet investerer i potensielle vekstbedrifter og i kommersialisering av forskningsresultater. De siste årene har vi sett at en del av kapitalen som kunne gitt flere lønnsomme arbeidsplasser i privat næringsliv heller har blitt investert i private barnehager.

Kommunene har fått større ansvar for barnehagesektoren. De har blant annet fått ansvar for å oppfylle retten til barnehageplass, og i 2011 overtok kommunene ansvaret for finanseringen av sektoren. Jeg mener det er grunn til å slå fast kommunene ikke har fått de riktige virkemidlene til å forvalte dette ansvaret. Det er tydelige tegn på at det er for lett å tjene penger på å drive barnehage eller eie barnehagebygg. Vi må derfor tilpasse dagens regelverk og organisering til dagens virkelighet. Det er det bred politisk enighet om. I Hurdalsplattformen fremkommer det at regjeringen ønsker å innføre et tydelig og strengt regelverk for private barnehager, for å sikre at offentlige tilskudd og foreldrebetaling skal gå til barnehagedrift. Dette inkluderer blant annet strengere regulering av kjøp og salg av barnehager og som sikrer bedre kontroll med sektoren.

---

¹ TF-rapport nr. 621/2021 Lønnsomhet og kapitalstrukturer i private barnehager 2019 og TF-rapport nr. 615/2021 Kostnader i barnehagene 2019.

På ett område er vi likevel uenige. Representantene fremmer forslag om at regjeringen skal fremme nødvendige forslag for å sikre profittfrie barnehager. Regjeringen vil styrke plassen til de ideelle barnehagene i Norge. Samtidig mener jeg det er rimelig at de som driver private barnehager kan få drive forsvarlig. Det innebærer at vi må akseptere at de har en driftsmargin. I Norge har vi valgt å bygge opp barnehagesektoren med et stort innslag av private barnehager, og selv om representantene kan mene at vi kunne bygget barnehagesektoren på en annen måte, må vi likevel forholde oss til det faktum det i dag er om lag 3000 private barnehager i Norge.

Kunnskapsgrunnlaget viser ikke at vi er i en situasjon hvor vi må ta i bruk så sterke virkemidler som profittforbud. Det ligger likevel et stort potensial i bedre regulering av private barnehager. Jeg mener vi må utforme et tilskuddssystem som i større grad treffer det faktiske utgiftsnivået i barnehagene. Dette er også representantene inne på i sine forslag. Det innebærer at vi må vurdere å åpne for et tilskuddssystem hvor det er mulig å differensiere tilskuddet mellom ulike barnehager. I tråd med Hurdalsplattformen vil regjeringen gi små privateide og ideelle barnehager bedre rammevilkår, og ha et regelverk *som stopper utviklingen der kommersielle eier stadig flere barnehager*. Regjeringen har også gjennom Hurdalsplattformen varslet at vi ønsker å prioritere ideelle barnehager foran kommersielle barnehager. Vi må se etter løsninger som gir kommunene større mulighet til å styre de private barnehagene. Private barnehager er en stor og viktig del av barnehagesektoren i svært mange kommuner, og vi må ha et regelverk som sikrer at de offentlige midlene brukes effektivt og rettferdig og kommer innbyggerne i kommunen til gode.

Jeg er opptatt av at endringer i regelverket for barnehagesektoren bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag om sektoren. Departementet har mottatt omfattende utredninger fra Storberget-utvalget og velferdstjenesteutvalget. Begge utredningene har vært på høring. Fristen for høringen av Storberget-rapporten har akkurat utløpt. Departementet har mottatt over 1100 høringssvar, og høringsinnspillene vil være en viktig del av beslutningsgrunnlaget når det gjelder videre utvikling av regelverket for sektoren. Storberget-utvalget foreslår blant annet å endre pensjonstilskuddet slik at private barnehager blir kompensert for faktiske pensjonsutgifter, slik også representantene foreslår.

Vi vil også se nærmere på forslagene fra den forrige regjeringen som var på høring våren 2019 og sommeren 2021, og gjøre en vurdering av hvilke av disse forslagene vi eventuelt vil følge opp. Dette inkluderer forslaget om at hver barnehage skal være et eget rettssubjekt som representantene viser til.

Når det gjelder mulige lovforslag som har vært på høring, vil jeg komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig. Jeg vil også sette i gang et arbeid med øvrige endringer i tråd med Hurdalsplattformen, men det vil ta noe lenger tid før Stortinget kan motta lovforslag på disse områdene.

Avslutningsvis vil jeg minne om at 1. januar 2022 starter det nye økonomiske tilsynet sin virksomhet. Tilsynet har ansvar for å kontrollere at offentlige tilskudd og foreldrebetaling brukes til formålet. Vi ønsker størst mulig åpenhet om barnehagenes økonomi. Det er viktig for legitimiteten til private barnehager, men også for folks tillit til at vi bruker skattepengene på best mulig måte.

Med hilsen

Tonje Brenna

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur